

פרפראות

פאר

ל"ג בעומר בחוקותי תשפ"ב

דברי הזוהר

הקדוש

במעלת

יגיעת התורה

פרפראות פאר

דברי הזוהר הקדוש במעלת יגיעת התורה אות י"ט

מפתח נושאים ל"ג בעומר בחוקותי תשפ"ב

א, זכר לעשיית יו"ט בל"ג בעומר איתא בגמרא, מהרש"א
 ב, רמז בכתובים לרשב"י ולזוהר הק' איתא בתפארת שלמה
 ג, רמז בתורה לדברי הזוהר פרשת פנחס ישמח ישראל בעושי ע"ד המהרש"א
 ד, עוד יש רמז לדברי הזוה"ק בפרשת פנחס בדרשת חז"ל לבכו בכו להולך
 ה, ביאור בשיר בר יוחאי
 ו, ביאור מי השילוח דברי הזוה"ק פני האדון ה' זה רבי שמעון בר יוחאי
 ז, אפשר לומר נתן בו עיניו ונעשה ג"ל הוא ל"ג בעומר
 ח, ביאור בצחות דברי רשב"י על יהודה בן גרים אנשים של צורה הם
 ט, רמז בכתוב טוב לב משתה תמיד ליומא דהילולא של הרמ"א
 י, כל ימיו אשר היה אות הקשת לא נהיה, יש לרמז אשר היה אחר מיתה
 יא, ע"י דברי הרשב"י אפשר לבאר, הגמי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו
 יב, ביאור אומרם ז"ל שפתותיו דובבות בקבר
 יג, ביאור דברי רבינו הקדוש יגעתו בעשר אצבעותי בתורה
 יד, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין
 טו, יש לפרש מן הדין היינו קל וחומר
 טז, זכר לרשב"י בדף ל"ג במסכת סוטה ושבועות הנלמדים בימי העומר
 יז, יום ראשון של סוכות הוא ראשון לחשבון עונות ביאור ע"ד המהרש"א
 יח, איך תלה הכתוב הגשמים באם בחוקותי תלכו והלא לאו בזכות תליא
 יט, דברי הזוהר הקדוש במעלת יגיעת התורה

כ, לא שכיח שישתנה המזל, כלא שכיח לעצור שטפון מים הזורמים במפל
 כא, לחמכם תאכלו לשובע רק בארצכם
 כב, עבודת השם הוא כגבורת האריה או יותר מגבורת הארי
 כג, גבורת הארי וחוצפה של גוריו לעבודת הבורא
 כד, יש לו מנה רוצה מאתיים מכוון לכתוב עשה עשר ולא במשפט
 כה, ביאור בצחות כל הר וגבעה ישפלו והיה העקב למישור ע"ד המהרש"א
 כו, ביאור בדברי רבי עקיבא לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם
 כז, ביאור השינוי גשמיכם בלשון רבים ולא גשם בלשון יחיד כבכל מקום

"מכון פאר" מתריע על תפילין שחוללו באתרא קדישא מירון

מדי שנה בל"ג בעומר במירון נעלמים עשרות זוגות תפילין, והתברר לצערנו כי מאות עובדי הנקיון שאינם בני ברית העובדים באתר, ואינם בודקים בשקיות, ובזרנוקי המים המופעלים במקום כל השקיות מגיעות לאשפה, וע"י המים החודרים לתפילין נמחקו ר"ל עשרות שמות הקודש, ואין לך חילול הקודש גדול מזה,

א, זכר לעשיית יו"ט בל"ג בעומר איתא בגמרא, מהרש"א

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ח ע"א), בחמשים שנה זו היא מיתת כרת, חמשים ושתים שנה זו היא מיתתו של שמואל הרמתי, ע"כ,

כתבו התוספות, (מועד קטן כ"ח ע"א ד"ה מת בחמישים), בירושלמי (ביכורים ו' ע"ב) דייק

פרפראות פאר

מהכתוב, (תהלים צ' י') "ימי שנותינו **שבעים** שנה", **דל עשרין** דלא איענש עליהן, נשתיירו **חמישים**, עכ"ל התוספות,

המהרש"א שם מאריך לבאר כונת התוס' וליישב דברי הירושלמי, וזה לשון המהרש"א,

חמישים שנה מלבד העשרים הם כדמיון היובל

"ימי שנותינו בהם **שבעים שנה**", צא מהם **עשרים** שנים הראשונים, שבהם אין אדם נענש, נותרו **חמישים** שנה, שהם כדמיון היובל, **מ"ט שנים**, ושנת **החמישים** שהוא שנת היובל, שבו שב איש אל **אחוזתו** והוא שנת **השבעים** לאדם, שהוא **תכלית האדם**, **שישוב אל אחוזתו**,

50 שנים מכוונים ל-49 ימי הספירה וחשבון הנפש, ויום ה-50 לשבועות

מ"ט שנים, הם ימי **ספירה** וחשבון של אדם על מעשיו, שהם מכוונים כנגד **ספירת העומר**,

ושנת **החמישים** שהוא שנת **שבעים** של אדם, הוא תכליתו של אדם, ויום **החמישים** הוא קודש, **חג השבועות**,

מבריאת העולם בכ"ה אדר עד פסח הם 20 יום והם כנגד שנות הנעורים

ולמאן דאמר דבניסן נברא העולם, היה תחילת הבריאה בכ"ה באדר, הרי **עשרים** יום עד יום ראשון של פסח, שהן חשובין כימי שנות נעורים דלא איענש עלייהו, שהיו ישראל עדיין במצרים, ואח"כ מיום שיצאו ממצרים ימי הספירה **מ"ט יום**, יום לשנה עד חג השבועות, שהוא ביום **החמישים**, דמיון היובל,

שתי שלישי מ-49 הם 32 ועוד 20 הם 52

וכאשר תחשוב, ב' חלקים ממ"ט הם ל"ב, ועם שני הנעורים שהם כ' שנים הרי נ"ב, והם רוב שנותיו של אדם שלאחר שנות הנעורים, שהם ל"ב מתוך מ"ט, שהם שתי שלישי מימי החשבון והספירה של חייו,

כאשר עברו רב שנות האדם ללא חטא שוב אינו חוטא

ועד"ז אמר, חמישים ושתיים זו מיתת שמואל הרמתי והוא למעלתו, על פי מה שדרשו ביומא (לי"ח ע"ב) על הפסוק שאמרה **חנה** (שמואל א' פרק ב' ט') "**רגלי חסידיו ישמור**", כיון שעברו רוב שנותיו של אדם בלא חטא

ל"ג בעומר בחוקותי תשפ"ב

שוב אינו חוטא, **שניבאה כן על בנה שמואל**, שמת לנ"ב שנים, שאז לו רוב שנותיו שאחר שני הנעורים, שהם ב' חלקים ממ"ט שנים שאחר ימי הנעורים, ובודאי, גם אם היה חי שמואל יותר לא היה בא לידי חטא, שהרי עברו לו רוב שנים של אדם שאחר ימי הנעורים,

זכר לל"ג בעומר בדברי חז"ל

וזכר לדבר שאנו מדקדקים לעשות י"ט קצת בל"ג בעומר, לזכר שבו עברו רוב ימים, שהן ב' חלקים ממ"ט ימי ספירה, יום לשנה ששוב אין אדם חוטא, שהם ל"ב שנים אחר כ' שנים של שני הנעורים, כאמור שזו מיתת שמואל הרמתי, **עכ"ד המהרש"א**,

רמז בגימטריא מצאנו לדברי המהרש"א

רגלי חסידיו עם האותיות בגימטריא 351, **ל"ג בעומר** בגימטריא 351, ראה להלן **מהתפארת שלמה** רמז בפסוק לזוה"ק.

ב, רמז בכתובים לרשב"י ולזוהר
הק' איתא בתפארת שלמה

כתב התפארת שלמה (מועדים ספירת העומר ד"ה שבת קל"ח), **איתא בגמרא** (שבת דף קלח ע"ב) ת"ר כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל כו'.

תניא ר' שמעון בן יוחאי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים ל"א כ"א) "כי לא תשכח מפי זרעו"

מבואר בספרים, הרמז בזה **כי" לא" תשכח" מפיי" זרעו" ס"ת יוחא"י**. מאשר כי הוא הי משורש נשמתו של משה רבינו ע"ה רעיא מהימנא,

וזכותו עומד לנו להיות לעזר לכל הבאים לטהר אשר בשם חסיד יקרא לזכך נשמתו ע"י לימוד הזוהר הקדוש ומבואר בזוהר הקדוש (במדבר דף קכ"ד ע"ב) בזכות ספרא דא יפקון מן גלותא.

וזה הרמז **בר"ת בפסוק** (שמואל א' פרק ב' ט') "**רגלי חסידיו ישמור**, **גימ' זה"ר**."

כי הוא השמירה מעולה בכל העניינים לזכך נשמתם וזכותו עודנו עומד עמנו תמיד בבחי צדיק יסוד עולם. **עכ"ל התפארת שלמה.**

כתיב (ירמיהו פרק כב פסוק י) "אל תבכו למת ואל תנדו לו בכו בכו **להלך** כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו",

איתא בגמרא (מועד קטן דף כז עמוד ב) בכו בכו להלך, אמר רב יהודה, **להלך בלא בניס**. רבי יהושע בן לוי לא אזל לבי אבלא אלא למאן דאזיל בלא בני, דכתיב בכו בכו להלך **כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו.**

שמעתי לפרש, (מהר"ר י.מ.), מנין להם לחכז"ל לומר כי הולך הכוונה **להלך בלא בניס**, וביאר כפתור ופרח, כי דבר זה מבואר בהמשך הכתוב שאומר, **כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו.**

מבואר, כי מי שיש לו בניס, כשבא עידן חדותא, אזי ישוב וראה את **ארץ מולדתו**, כלומר את **אלה שילד**, ואם אמר הכתוב שלא ישוב עוד לראות במולדותיו, מוכח כי אין לו בניס, ודפח"ח.

ה, ביאור בשיר בר יוחאי

בר יוחאי מושב טוב, ישבת, יום נסת יום אשר ברכת, במערות צורים **שעמדת**, שם קנית הודך והדרך.

יש לבאר, במה שביארו **מושב טוב ומערת צורים** הוא בעוסקו בתורה במערה, א"כ למה כתב פעם **ישבת** ופעם **עמדת**,

אלא יש לכוון, להא **דאיתא** (מגילה דף כא עמוד א) תנו רבנן, מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא **מעומד**, משמת רבן גמליאל ירד חולי לעולם והיו למדין תורה **מיושב**, כתוב אחד אומר **ואשב** בהר, וכתוב אחד אומר ואנכי **עמדת** בהר, אמר רב, עומד ולומד, יושב ושונה. רבא אמר, **רכות מעומד**, ו**קשות מיושב**. ע"כ, ולכן כתב הפייטן **ישבת ועמדת**,

יש לכוון, שם קנית "הודך והדרך", ע"ד אומרם ז"ל (שבת דף סג עמוד א) אמר ליה אביי לרב דימי, ואמרי לה לרב אויא, ואמרי לה רב יוסף לרב דימי, ואמרי לה לרב אויא, ואמרי לה אביי לרב יוסף, : מאי טעמא דרבי אליעזר דאמר (על החרב) תכשיט הוא לו, דכתיב (תהלים מה ד') "**חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך**". אמר ליה רב כהנא למר בריה דרב הונא, האי בדברי תורה **כתיב**,

ג, רמז בתורה לדברי הזוהר פרשת פנחס ישמח ישראל בעושיו ע"ד המהרש"א

כתיב (ויקרא פרק כה פסוק י) "וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשובו"

איתא בזוה"ק פרשת פנחס (חלק ג' דף ר"ט ע"ב) **כתיב** (תהלים קמ"ט ב') "**ישמח ישראל בעושיו**",

ומנלן דאית לון לישראל לשתפא לקודשא בריך הוא ושכינתיה בחדוה דלהון, (תרגום ללשה"ק, מתוק מדבש) (ומנין שיש להם לישראל לשתף לקב"ה ושכינתו בשמחתם), דההיא חדוה דישראל לאו איהו, אלא **בעושיו**. שנאמר "ישמח ישראל **בעושיו**", (אותה שמחה של ישראל אינה אלא בעושיו). "בעושיו", בעושו מבעי ליה, (בפסוק נאמר בעושיו, והיה לו לומר בעושו),

אלא, אליו קודשא בריך הוא ושכינתיה, ואביו ואמו, **דאף על גב דמיתו**, קודשא בריך הוא אעקר לון מגן עדן, ואייתי לון עמיה לההוא חדוה, לנטלא חולקא דחדוה עם קודשא בריך הוא ושכינתיה". (אלא, הם קב"ה ושכינתו ואביו ואמו, שאף שמתו, הקב"ה עוקרם מגן עדן ומביאם עמו לאותה שמחה, ליטול חלק באותה שמחה עם הקב"ה ושכינתו). **עכ"ל הזוה"ק**,

מבואר, במהרש"א **המובא לעיל**, שכוונת הכתוב איש אל **אחוזתו**, הוא בסוף ימיו, ששב אל מקומו, לפי"ז צריך לבאר ואיש אל **משפחתו** תשובו, הכוונה היא שמצטרף אל משפחתו שבעולם העליון, בפרט בימי חדותא, הרי הוא מצטרף אל משפחתו, כמבואר בזוה"ק, וזהו הרמז לדברי הזוה"ק, בדברי הכתוב ואיש אל משפחתו.

ד, עוד יש רמז לדברי הזוה"ק בפרשת פנחס בדרשת חז"ל לבכו בכו להולך

כתב בספר מי השילוח (פרשת קדושים), ביאור בדברי הזוה"ק שאמר, "יראה כל זכורך את פני האדון ה'", מאן פני האדון ה', הוא רבי שמעון בר יוחאי,

וכך כתב, כתיב יראה וקרינן נמי ייראה, יראה כל זכורך, ר"ל, שהאדון ה' ייראה על פניו של כל אחד, ואמר הזוהר, מאן פני האדון ה', כלומר, על פניו של מי אפשר לראות את האדון ה', זה רשב"י, שעל פניו אפשר לראות את האדון ה', וזהו יראה כל זכורך את פני האדון ה', מאן פני האדון ה', הוא רבי שמעון בר יוחאי.

ז, אפשר לומר נתן בו עיניו ונעשה ג"ל הוא ל"ג בעומר

איתא בגמרא (שבת ל"ג ע"ב) כאשר יצא רבי שמעון בר יוחאי מהמערה, שמע רבי פנחס בן יאיר חותניה, ונפק לאפיה, עייליה לבי בניה, הוה קא אריך ליה לבישריה, חזי דהוה ביה פילי בגופיה, הוה קא בכי וקא נתרו דמעת עיניה וקמצוחא ליה, אמר לו אוי לי שראיתך בכך, אמר לו אשריך שראיתני בכך, שאילמלא לא ראיתני בכך לא מצאת בי כך,

מבואר, ששם במערה למד עיקר תורתו, כמבואר בגמרא שם, וכך נאמר, החבא בתוך מערה, מפני הגזרה, שם למד סתרי תורה, וגם שם נברא מעיין לו, א"ל ששם נברא מעיין הזוהר הקדוש, וכל זה סיבב המסובב כל הסיבות, ע"י יהודא בן גרים, שהגיעו דבריו למלכות, ובכך נגרס שישב במערה, ועלה ונתעלה,

אפשר לומר בדרך צחות, שזהו שאמר, נתן בו עיניו, שהוא גרס לו, לכל התורה שלמד במערה, ועשהו ג"ל, שיהודא בן גרים גרס ליום הגדול ג"ל בעומר.

ח, ביאור בצחות דברי רשב"י על יהודה בן גרים אנשים של צורה הם

איתא בגמרא (מועד קטן ט' ע"א), רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים **בי רבי שמעון בן יוחי**, איפטור מיניה באורתא, לצפרא הדור וקא מפטרי מיניה וכו', אמר ליה רשב"י לבריה, בני אדם הללו

בכך יש לכוון, נאזרת בגבורה, ובמלחמת אש-דת השערה, וחרב הוצאת מתערה, שלפת נגד צורריך. שע"י החרב שהוצאת מתערה, ע"כ קניית הודך והדרך. והוא מכוון לכתוב "חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך"

ו, ביאור מי השילוח דברי הזוה"ק פני האדון ה' זה רבי שמעון בר יוחאי

איתא בזוהר (חלק ב' פרשת בא דף ל"ח ע"א), עבד קודשא בריה הוא ירושלים לתתא, כגוונא דלעילא. (עשה הקב"ה ירושלים למטה בעולם הזה כעין ירושלים של מעלה, שהוא סוד מלכות)

עבד רבי שמעון בר יוחאי, שוירי קריתא קדישא ותרעוי. (עשה רשב"י חומות העיר הקדושה ושעריה) מאן דעיל, לא עייל, עד דיתתחון תרעין. (מי שרוצה ליכנס אינו יכול ליכנס עד שיפתחו לו השערים)

מאן דסליק, לא סליק, עד דיתתקנון דרגין דשוירי, (מי שרוצה לעלות על החומות אינו יכול לעלות עד שיתקינו לו המדרגות של החומות)

מאן יכיל למפתח תרעין דקריתא קדישא, (מי יכול לפתוח השערים של עיר הקודש) ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשוירי, (ומי יכול לתקן את המדרגות של החומות)

דא רבי שמעון בן יוחאי, דאיהו פתח תרעין דרזי דתקמתא, (שהוא פתח את השערים של סודות החכמה)

ואיהו אתקין דרגין עלאין, (והוא התקין מדרגות עליונות) וכתב (שמות ל"ה) יראה כל זכורך את פני האדון יי'.

מאן פני האדון יי', דא רבי שמעון בן יוחאי, (הוא רבי שמעון בר יוחאי)

דמאן דאיהו דכורא מן דכרניא, (מי שהוא מובחר שבחכמים שיכול להשיג סודות התורה) פעי לאתתקנא קמיה, (צריך להראות לפניו ללמוד ולשאוב מחכמתו ותורתו). (ר"ל שר"ש היה כחומה נשגבה בדלתיים וברית, מגן על המלכות שהיא סוד עיר הקודש ירושלים, שלא יכנס בה ערל וטמא, לכן הראוי ליכנס בה לא יכנס אלא ברשות) (הביאור מהפירוש מתוק מדבש)

בספר מי השילוח מבאר כי פני האדון ה' יראה על כל זכורך זה רשב"י

אנשים של צורה הם, זיל גביהון דליברכונד
וכו',

אמרו ליה מאי בעית הכא, אמר להו דאמר לי
אבא זיל גביהו דליברכונד, אמרו ליה, יהא
רעוא דתזרע ולא תחצד, תעייל ולא תיפוק,
תיפוק ולא תעייל, ליחרוב ביתך וליתוב
אושפיזך, לבלבל פתורך, ולא תחזי שתא
חדתא,

כי אתא לגבי אבוה, אמר ליה, לא מבעיא
דברוכי לא בירכון, אבל צעורי צעורן, אמר ליה,
מאי אמרו לך, הכי והכי אמרו לי,

אמר ליה, הנך כולהו ברכתא נינהו,
תזרע ולא תחצד, תוליד בניס ולא ימותו,
תעייל ולא תיפוק, תעייל כלתא ולא לימותו
בנך דליפקון,
תיפוק ולא תעייל, תוליד בנתא ולא ימותו
גוברייהו וליהדרו לותיך,
ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך, דהאי עלמא
אושפיזך, וההיא עלמא ביתא, דכתיב קרבם
בתימו לעולם, אל תקרי קרבם אלא קברם,
לבלבל פתורך, בבני ובנתא,
ולא תיחזי שתא חדתא, דלא תמות אנתך, ולא
תנסב אינתתא אחריתי, ע"כ,

ביאור הדבר שאמר הברכה בלשון הפוכה

כתב המהרש"א, וז"ל, ושמעתי עוד בזה,
שעשו כן כדי שיבא לאביו ויפרשו לו כוונתם
לברכה, ותחול הברכה עליו גם מאביו,

ביאור אנשים של צורה בדרך צחות

כידוע, כאשר אדם רוצה לעשות צורת דבר,
כלומר, חותמת שתחתום הצורה, הוא צריך
לחרוט באופן הפוך, בכדי שכאשר יעלה
הצורה על הנייר בהפוך, אז זה ייצא ישר,

אפשר לומר, כי זה מה שרמז רשב"י לבנו, בני
אדם הללו אנשים של צורה הם, כלומר, הם
יברכו אותך, כפי שעושים צורה, בצורה
הפוכה, ובכדי שתצא לפועל יש להפכה, כך
תהיה ברכתם, באופן הפוך, ואז תבוא אלי,
ואבאר לך כונתו, כפירוש המהרש"א.

ט, רמז בכתוב טוב לב משתה תמיד
ליומא דהילולא של הרמ"א

יומא דהילולא של הרמ"א חל בלי"ג בעומר,
ויש לו רמז, בסיום דבריו של הרמ"א על

שולחן ערוך אורח חיים, שמסיים דבריו
בדברי הכתוב (משלי ט"ו ט"ו), "וטוב לב"
"משתה תמיד",

וכך הוא הרמז, כאשר תחלק מ"ט ימי
הספירה, ל"ב יום, וי"ז יום, ואז הוא לי"ג
בעומר, **טו"ב** בגימטריא י"ז, ול"ב הם ימים
שמלפני לי"ג בעומר,

ומרמז הרמ"א שבין **טו"ב** ל**ל"ב**, שהוא יום
לי"ג בעומר, יהיו ימי משתה תמיד ביומא
דהילולא דיליה. ובזה סיים דבריו. וזהו טו"ב
– ל"ב משתה תמיד.

י, כל ימיו אשר היה אות הקשת לא
נהיה, יש לרמז אשר היה אחר מיתה

עפ"י הא ד**איתא בגמרא** (כתובות דף עז עמוד ב)
ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה, אמר: אילת
אהבים ויעלת חן - אם חן מעלה על לומדיה,
אגוני לא מגנא? כי הוה שכיב, אמרו ליה
למלאך המות: זיל עביד ליה רעותיה. אזל
איתחזי ליה, א"ל: אחוי לי דוכתאי, אמר
ליה: לחיי. א"ל: הב לי סכינך, דלמא מבעתת
לי באורחא, יהבה ניהליה. כי מטא להתם,
דליה קא מחוי ליה, שוור נפל להווא גיסא,
נקטיה בקרנא דגלימיה, א"ל: בשבועתא דלא
אתינא. אמר קודשא בריך הוא: אי איתשיל
אשבועתא ניהדר, אי לא - לא ניהדר. אמר
ליה: הב לי סכינאי, לא הוה קא יהיב ליה,
נפקא בת קלא ואמרה ליה: הב ניהליה,
דמיתבעא לברייתא. מכריז אליהו קמיה: פנו
מקום לבר ליואי, פנו מקום לבר ליואי. אזל
אשכחיה לר' שמעון בן יוחאי דהוה יתיב על
תלת עשר תכטקי פיזא, אמר ליה: את הוא בר
ליואי? אמר ליה: הן. **נראתה קשת בימיך?**
אמר ליה: הן, אם כן אי אתה בר ליואי. ולא
היא, דלא הואי מידי, אלא סבר: לא אחזיק
טיבותא לנפשאי.

מבואר, שרשב"י גם לאחר מיתה היה דואג
שלא תראה הקשת

יא, ע"י דברי הרשב"י אפשר לבאר
הגמ' עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן
לוי זה יין המשומר בענביו

איתא בגמרא (יבמות צ"ו ע"ב), מאי דכתיב
(תהילים ס"א ה') אגורה באהלך עולמים, אחסה

בסתר כנפיק סלה, וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז, (שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי, רש"י),

דאמר רבי יוחנן, משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות, (נעות לשון דבר שמרתיח ומבצבץ) בקבר, אמר ר' יצחק בן זעירא ואיתימא שמעון נזירא מאי קראה, (שיר השירים ז' י'), וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים, (כלי שמניחין בו ענבים עד שמתחממין ויינו נוה לצאת) מה כומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, (היין רוחש ונע ויוצא למעלה) אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר, ע"כ,

איתא בגמרא (סנהדרין צ"ט ע"א) כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא, למשיא בתו לתלמיד חכם, ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם, ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי חכמים עצמן, עין לא ראתה אלהים זולתך, מאי עין לא ראתה, אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, ע"כ,

יש לשאול למה היה צריך לשמור היין בענביו, הרי יין משביח גם כשאינו בתוך הענבים,

ואפשר לבאר, עפ"י דברי רשב"י שאמר, כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר, וכך לפרש הגמרא, אבל תלמידי חכמים עצמן, מה הוא שכרם, שאפשר לומר דבר שמועה מפיהם לאחר שאינם עוד בעוה"ז, ואע"פ שעין לא ראתה, שענינו אינם רואות אותם, לאחר מיתתם, זולתך, ורק אתה יכול לראותם, אעפ"כ שכרם שמור להם,

וע"ז שואלת הגמרא, מאי עין לא ראתה, אם איננו רואים אותם, כיצד הם יכולים לקבל שכרם על ידינו, מתרצת הגמרא, זה כמו יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית,

והוא ככומר של ענבים, (כלי שמניחין בו ענבים עד שמתחממין ויינו נוה לצאת) מה כומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, (היין רוחש ונע ויוצא למעלה) אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר, ולכן אמרו ז"ל

המשומר בענביו, דייקא, שהוא ככומר של ענבים.

יב, ביאור מאמרם ז"ל שפתותיו דובבות בקבר

איתא בגמרא קידושין (דף ל' ע"א), תנו רבנן, ושננתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד, שנאמר, אמור לחכמה אחותי את וגו' ואומר (משלי ז' ג') קשרם על אצבעותיך,

ומבאר המהרש"א שם, בד"ה קשרם על אצבעותיך גו'. מהאי קרא דמייתי קשרם על אצבעותיך משמע ליה, דתהא רגיל ושגור בידך כ"כ, שתוכל להבין בהם בלי דיבור, גם ברמיזות יד ואצבע, דהיינו קשרם על אצבעותיך וק"ל, עכ"ל,

אפשר לכוין למה שאמרו חז"ל כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, מבואר דע"י האצבע, שמוכיח שדברי תורה מחודדים בפיו, ע"י כך אפשר שיהיה גורם ששפתותיו דובבות בקבר.

יג, ביאור דברי רבינו הקדוש יגעתיו בעשר אצבעותי בתורה

איתא בגמרא כתובות (ק"ד ע"א) בשעת פטירתו של רבי, זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שיגעתני בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה,

אפשר לכוין שביקש רבי, שגם לאחר פטירתו, יהיה ככומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, ויהיו שפתותיו דובבות בקבר, כמו שיגע בחייו בעשר אצבעותיו.

ונאמר לפניו כתפילתו של דוד המלך, יהי רצון שנאמר דבר שמועה מפי בעוה"ז, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר. ותהא תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדנו, אדוננו בר יוחאי.

הקל וחומר שאסור להסיח דעת

איתא בגמרא (שבת י"ב ע"א) חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה, "קל וחומר מציץ", מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת, אמרה תורה והיה על מצחו תמיד, שלא יסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה, ע"כ,

מבואר, שלמידין מק"ו, שאין להסיח דעת, אלא יש לכוון בתפילין וממילא בתפילה, כאומרז"ל, (ברכות יד ע"ב) כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין, וכו',

לפי"ז אפשר לפרש, מה שאמר "לפטרם מן הדין" והובא לעיל הפירוש ממה שלא כווננו בתפלתם,

א"כ הרי הוא פוטרם, ממה שלמדו "מן הדין", כלומר, מהק"ו מציץ, שאסור להסיח דעת, וזהו "לפטרם מן הדין"

ע"פ דרכנו יש לבאר דברי המשורר,
נשאת ציץ נזר הקודש חבוש על ראשך פארך

נשאת, הוא קל וחומר, ע"ד **נשא** קל וחומר בעצמו (שבת ל"א ועוד)

ציץ נזר הקודש, זהו הק"ו **מציץ**,

חבוש על ראשך פארך, הם התפילין,

ומכיוון ורשב"י קיים בעצמו, אותו ק"ו, שלא הסיח דעתו בתפילה, כמאמר המשורר, לפיכך היה יכול לפטור כל העולם, מאותו דין, כלומר מאותו ק"ו, שאינם יכולין לכוין בתפילתם,

זכותו יגן עלינו ועכ"י

טז, זכר לרשב"י בדף ל"ג במסכת
סוטה ושבועות הנלמדים בימי
העומר

איתא בספרים, מקדמת דנא נהגו שלומי אמוני ישראל ללמוד מסכת **סוטה** ומסכת **שבועות** בימים שבין פסח לעצרת, ורווח טעמא משום שבאלו המסכתות יש מ"ט דפים כנגד ימי הספירה,

יד, יכול אני לפטור את כל
העולם כולו מן הדין

איתא בגמרא, (סוכה מ"ה ע"ב) אמר חזקיה, אמר רבי ירמיה, משום **רבי שמעון בן יוחאי**, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, מיום שנבראתי עד עתה, ע"כ,

כתב רש"י (סוכה מ"ה ע"ב), לפטור - בזכותי אני סובל כל עונותיכם, ופותרן מן הדין,

איתא בגמרא (עירובין ס"ה ע"א), אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו, שנאמר, לכן שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין וכו' וכו', מאי יכולני לפטור דקאמר מדין תפלה, ע"כ,

כתב רש"י, **יכולני לפטור** - לטעון על כל ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, דבר שיפטרו כולן מדינא לעתיד לבוא, לומר **שהן שיכורים ואין נתפשין** על עונם, **מדין תפלה** - אם דנין אותן על שלא היו מתפללין בכוונה, יכול אני לפטורן,

יש לפרש מן הדין הם דיני תפילה שלמידים מחנה

כתיב (שמואל א' פרק א' יג), "וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשכרה",

איתא בגמרא (ברכות ל"א ע"א), אמר רב המנונא כמה **הלכתא גברותא** איכא למשמע מהני קראי דחנה, וחנה היא מדברת על לבה, מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו, **ויחשבה עלי לשכרה** - מכאן, **ששכור אסור להתפלל**, ע"כ,

אפשר לפרש לפטור מן הדין, הוא אותו הדין, שמתפלל צריך שיכוין, ובשכרותו אסור להתפלל, ועי"ז יכול אני לפטורם, מאותו דין של תפילה, משום ששיכורים הם, ושיכור אסור בתפילה.

טו, יש לפרש מן הדין היינו קל
וחומר

אפשר לפרש, שכאשר אמר רבי שמעון בר יוחאי, יכול אני לפטור את כל העולם כולו, מן הדין, כוונתו יכול לפטרם את מה שלמידים מן הדין, דהיינו **מהקל וחומר**, הנקרא בלשון חז"ל דין,

החתם סופר היה אומר מנהג ישראל ללמוד בימי ספירת העומר את מסכת שבועות אשר יש בה מ"ט דף כמנין ימי העומר

נמצא שדף ל"ד שייך ליום ל"ג בעומר היות והמסכת מתחילה מדף ב' ובדף זה כתוב מחכו עלה במערבא על רבי שמעון בר יוחאי, שבארץ ישראל שוחקים על דברי רבי שמעון והיינו רמז על השחוק והשמחה של הלולא דרשב"י בל"ג בעומר (ספר בני שלישים),

גם למסכת סוטה איתא בספרים קשר בין הדף של ל"ג בעומר לענין ל"ג בעומר,

בענין מסכת סוטה שלומדים בימי הספירה, י"ל ע"ד מה שפירשנו בסיום המסכת דאיכא אנא הכוונה לקבלת התורה, עיין במדור ש"ס סוטה מ"ט ע"ב, א"כ מכיוון והמסכת מסתיימת בקבלת התורה, לכן לומדים את המסכת כהכנה לקבלת התורה

י"ל עוד שבדף זה יש מה שקיבלו ישראל על הירדן

ובתוספות (סוטה ל"ד ע"א ד"ה עודם בירדן אמר להם יהושע), מביא מהירושלמי כי **על הירדן קבלו עליהם את הנסתרות**,

והוא **בירושלמי בדף ל"ג** הנלמד בל"ג בעומר, והוא רמז לתורת הנסתר שלימד רבי שמעון בר יוחאי,

ובתיקוני זוהר הקדמה דף י"ז כתב וזה הוא הנסתרות לה' אלוקינן שמשם לומדים גם הערבות

רמז לדבר בגימטריא לקבלת תורתו של רשב"י

על הירדן בגימטריא 369
זהו ל"ג בעומר בגימטריא 369

יז, יום ראשון של סוכות הוא ראשון לחשבון עונות ביאור ע"ד המהרש"א

עפ"י דברי המהרש"א שהבאנו לעיל, (אות א') אפשר לבאר הא דאיתא במדרש עה"פ, (ויקרא כ"ג מ') "ולקחתם לכם ביום הראשון",

ואיתא במדרש, (תנחומא אמור פרק כ"ב) "ולקחתם לכם ביום הראשון" **ראשון לחשבון עונות**,

ל"ג בעומר בחוקותי תשפ"ב

אפשר לפרש, דעשרים שנים הראשונים של אדם שאינו נענש עליהם, הם כנגד עשרים ימים הראשונים מהיום של בריאת העולם,

ולדידן דאמרינן דבתשרי נברא העולם, היה תחילת הבריאה בכ"ה באלול, הרי עשרים יום, עד יום ראשון של סוכות, והם עשרים יום כנגד עשרים שנה שאינו נענש עליהם, לפיכך נקרא **יום הראשון, ראשון לחשבון עונות**.

פרשת בחוקותי

יח, איך תלה הכתוב הגשמים באם בחוקותי תלכו והלא לאו בזכות תליא

כתיב (ויקרא כ"ו ג') "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם, ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו",

כתב רש"י (מתורת כהנים), **אם בחקתי תלכו** - יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו, **שתהיו עמלים בתורה**,

קושיות האליה רבה בשו"ע או"ח סימן מ"ז
סעיף ג' בפסוק אם בחוקותי תלכו

קושיה א', תלה הכתוב ירידת הגשמים, ב"אם בחוקותי תלכו", כלומר, בזכות קיום המצוות, וקשה, מהא דאיתא בגמרא,

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ח ע"א), אמר רבא חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, ע"כ,

מבואר בגמרא, כי הברכה תחול לפי המזל, ולא עפ"י זכות, וגשמים וודאי בבחינת מזוני הם, ואיך אמר הכתוב שהדבר תלוי בקיום המצוות, ולא במזל,

קושיה ב' מה הכריחם לפרש, "אם בחקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה, למה לא היה די אם יאמרו שתלמדו תורה, או שתהיו עוסקים בתורה, הרי הלשון "עמלים בתורה" הוא מבואר שתהיו יגיעים בתורה, ולא בלימוד פשוט בתורה,

ותירץ האליה רבה, כי קושיא אחת מתרצת את הקושיא השניה

איתא בגמרא (שבת קנ"ו ע"א), איתמר רבי חנינא אומר מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל, רבי יוחנן אמר אין מזל לישראל, ע"כ

יסוד בהנהגת השי"ת את העולם בדברי התוספות

כתבו התוספות (שבת קנ"ו ע"א ד"ה אין מזל לישראל), והא דאמר רבא בשילהי מו"ק (דף כח. ושם), בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, (מבואר א"כ שהדבר תלוי במזל, ואיך אמרו שאין מזל לישראל),

מיישב התוס', מכל מקום, על ידי זכות גדול משתנה, ע"כ, מבואר, שגם מי שאין לו מזל, בכל זאת ע"י יגיעה גדולה בתורה ובקיום מצוות, עשוי המזל להשתנות,

יט, דברי הזוהר הקדוש במעלת יגיעת התורה

איתא בזוהר (פרשת פנחס ח"ג רט"ז ע"ב) כל דאישתדל באורייתא בטל מיניה חוביא דכוכביא ומזלות ע"כ.

כתב האליה רבא (שו"ע אורח חיים סי' מ"ז סעיף ג') וכך פירשתי דברי הזוהר, דנראה לי דכשלומד פשוטי התורה אמרינן לאו בזכותא תליא,

אבל כשעומל ועוסק ומשתדל בתורה, הוי זכות גדול, ובטל מיניה חוביא דכוכביא ומזלות, ואז, נתון להשגחה פרטית שע"י הזכות, ולא לשליטת המזלות וזה כוונת הזוהר כל דאישתדל באורייתא בטל מיניה חוביא דכוכביא ומזלות,

תירוץ קושיה אחת בשניה דברי האליה רבא

וכך כתב באליה רבה, (שו"ע אורח חיים סי' מ"ז סעיף ג') נ"ל שזה היה קשה לרש"י בפסוק אם בחקותי תלכו וכו' וסיים ונתתי גשמיכם בעתם,

וקשה, הא בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא, ועל זה מתרץ רש"י על מנת שתהיו עמלים בתורה והוי זכות גדול, ואז אין הגשמים תלוי במזל אלא בזכות, וזה הכריחם לפרש שתהיו עמלים ולא בפשוטי התורה,

ועוד כתב כי זהו נוסח הברכה לעסוק בדברי תורה, שהוא ע"י עמל ויגיעה,

וכ"כ הב"ח, וזה אפשר לכווין נמי ונהיה יודעי שמך, ר"ל ולא שמיא דכוכבים ומזלות, כי ע"י שאנחנו עוסקים בעמל התורה בטל חיובא דכוכביא ומזלות, כנ"ל. עכ"ד האליה רבה.

כ, לא שכיח שישתנה המזל, כלא שכיח לעצור שטפון מים הזורמים במפל

כתבו התוספות (יבמות נ' א' ד"ה מוסיפין לו), והא דאמר (במועד קטן דף כח.) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא,

פשיטא, דזכות גדול מועיל כדאמר (בשבת קנ"ו) אין מזל לישראל, ומיהו לא שכיח שישתנה המזל, כדמוכח בתענית דף כה. גבי עובדא דר"א בן פדת. עיי"ש.

ביאור העניין, שורש המילה מזל הוא כמו נזל, (עיין ספר השרשים לרד"ק ערך נזל) והמזל הוא כמו מים הזורמים בעוצמה במפל מים, ואין לשנות את הזרימה כי אם בקושי רב, וכך הוא ענין המזל שלא ניתן לשנותו כי אם בקושי רב מאוד,

בעניין שכיחות שישתנה המזל אם לאו, מבואר באריכות במשניות קידושין סוף פרק ד' עיי"ש בתוי"ט ובתפארת ישראל.

כא, לחמכם תאכלו לשובע רק בארצכם

כתיב (ויקרא כ"ו ה') "ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם"

הרי חז"ל אמרו שלא לאכול עד כדי שביעה

איתא בגמרא (גיטין ע' ע"א), אמר ליה אליהו לרבי נתן, אכול שלישי, ושתה שלישי, והנח שלישי, לכשתכעוס תעמוד על מילואך,

וקשה מהא דכתיב "ואכלתם לחמכם לשבע", דמשמע, שיכול לאכול עד שישבע, ולא דוקא שלישי, ויש ליישב,

יש לתרץ דאכילה לשובע היא רק בארצכם

יש להקשות, דמצינו בפסוק (שמואל ב' פרק א' כ"ג) "שאול ויהונתן הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו מנשרים קלו **מאריות גברו**", **כתב רש"י** "לעשות רצון בוראם",

נמצינו למידים, כי יש כח לעשות רצון הבורא **יותר מכוחו של ארי**, כדכתיב **מאריות גברו**, ולמה אמר התנא **גיבור כארי**, כלומר, רק כגבורתו של ארי ולא יותר מכך,

ויש ליישב עפ"י דברי התורה כהנים בפרשתינו

שהמשנה מדברת בלשון יחיד, כמ"ש רצון **אביך**, **והפסוק** שאומר מאריות **גברו** הוא בלשון **רבים**, ופירוש הדבר **שיחיד** העובד את ה' יכול לעובדו בכח שהוא **כוחו של ארי**, אך **רבים** העובדים את ה' ביכולתם לגבור **מעל לכוחו של ארי**,

ובכך מבואר, "אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובים העושין את התורה".

עו"ל שלעבוד את ה' מעל לכוח הארי צריך להיות באחדות באהבה שאינה תלויה בדבר

יש לומר עוד, מכיוון והדבר הזה, שיש בכח הרבים להתגבר מעל לכוחו של ארי, אנו למידים מדוד ויהונתן כדלעיל, אי"כ צ"ל כי כח הרבים הוא, כאשר החיבור בין עובדי ה' המתחברים יחדיו לעובדו שכס אחד ולהגיע למעלה הגבוהה, של **מאריות גברו**, הוא כפי שאומרת המשנה, (אבות פרק ה' ט"ז), על דוד ויהונתן, שזו אהבה שאינה תלויה בדבר, ואז יש בכח הרבים. להתגבר מעל לכוחו של ארי, כמ"ש מאריות גברו,

כג, גבורת הארי וחוצפה של גוריו לעבודת הבורא

ואפשר לבאר עוד, עפ"י מה דאיתא במדרש (ויחי פרשה צ"ח ס"ז ז') "גור אריה יהודה" מלמד שנתן לו "גבורה של ארי וחוצפה של גוריו",

ופירשו, **גבורה של ארי**, זקן, שהרי על הארי אמרו חז"ל (שבת ע"ז ע"ב) שהוא מאלה אשר כל זמן שמזקינים מוסיפים גבורה, (רז"ו),

וחוצפה של גוריו, כי לגור יש עזות ואומץ הלב להתקומם כנגד אויביו, שבה מצטיינים הגורים יותר מן הארי הבוגר, (עיינו עץ יוסף)

איתא בגמרא (נדרים כ"ב ע"א), עולא, במיסקיה (כשעלה) לארעא דישראל, איתלו ליה תרין בני חוזאי (שתי בריונים) בהדיה, קם חד שחטיה לחבריה, אמר ליה לעולא יאות עבדי, (האחד שהרג את חברו, שאל את עולא, האם נכון עשית)

אמר ליה אין, ופרע ליה בית השחטיה, (מחשש לחייו, אמר לו, כן) כי אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה, דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה, אמר ליה נפשך הצלת,

קא תמה רבי יוחנן, מכדי כתיב (דברים כ"ח ס"ה) ונתן ה' לך **שם** לב רגז **בבבל** כתיב, אמר ליה, ההוא שעתא לא עברינן ירדנא, (ועדיין לא הגענו לארץ ישראל) ע"כ,

מבואר, מדכתיב ונתן ה' לך **שם** לב רגז, משמע מדברי חז"ל, **דכעס** הוא דבר השייך בחוץ לארץ, אבל **בארץ הטובה**, אין מקום לכעס,

לפי זה, אפשר לפרש "ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם" שכאשר תהיו בארצכם, תוכלו לאכול לשובע ואין לחשוש למה שאמר ליה אליהו לרבי נתן,

אכול שלישי, ושתה שלישי, והנח שלישי, **לכשתכעוס** תעמוד על מילואך.

שוב מצאתי פירוש זה מובא בשם הרבי ר' יהונתן.

כב, עבודת השם הוא כגבורת האריה או יותר מגבורת הארי

כתיב (ויקרא פרק כ"ו ח') "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו"

כתב רש"י (מתורת כהנים), וכי כך הוא החשבון, (כאשר חמשה ירדפו מאה, נמצא כל אחד רודף אחר עשרים איש, אי"כ לפי החשבון, מאה ירדפו אלפיים איש), **אלא**, אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובים העושין את התורה.

איתא במשנה (אבות פרק ה) יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, **וגבור כארי** לעשות רצון אביך שבשמים,

מבואר בדברי התנא במשנה, כי יכול להתאמץ לעשות רצון אבינו שבשמים, **עד כדי גבורתו של ארי**,

ואפשר דעיי עזות דקדושה אפשר להתגבר בעבודת הבורא יותר מכוחו של ארי.

יעזבנו", אלא לחם חוקי הטריפני, כלומר שארויח את לחמי בחוק ומשפט שהוא ביושר,

כה, ביאור בצחות כל הר וגבעה ישפלו והיה העקב למישור ע"ד המהרש"א

כתיב (ישעיהו פרק מ' ד') "כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו, והיה העקב למישור",

ההרים אלו האבות והגבעות אל האמהות

איתא במדרש (שמו"ר ט"ו ז') **כתיב** (במדבר כ"ג ט'), "כי מראש צורים אראנו", אלו האבות, שנאמר (מיכה ו' ב') "שמעו הרים את ריב ה'", ומגבעות אשורנו, אלו האמהות, (ילקו"ש בלק רמז תשס"ו)

המהרש"א מבאר כי הכתוב מכנה את בנו של דוד עקב

במהרש"א (סנהדרין ק"ו ע"ב) שהבאנו לעיל, ביאר, הכתוב "הגדיל עלי עקב" ר"ל שהגדיל אחיתופל בעצתו על דוד, את בנו אבשלום שהוא עקבו וסופו של דוד וק"ל, **מבואר**, כי כינה הכתוב את בנו של דוד אבשלום בלשון עקב, משום שהוא עקבו וסופו של דוד,

ביאור בצחות הכתוב כל הר וגבעה ישפלו והיה העקב למישור

בכך מבואר הכתוב, כל הר האבות, וגבעה אלו האמהות, **יושפלו** כלומר שישפילו עצמם, כי דרך גידולו של ילד הוא ע"י שאביו ואמו אינם מחנכים בהתנשאות, אלא ע"י שמשפילין עצמם לראות בטובתו של בנם, וע"י כך מביאים אותו לדרך ישרה, אז יהיה העקב שהוא הבן, למישור, כלומר יילך בדרך ישרה,

כו, ביאור בדברי רבי עקיבא לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם

כתיב (ירמיהו פרק י"ז י"ג הפטרת בחוקותי) "מקוה ישראל ה' כל עוזבך יבשו",

כתיב (ירמיהו פרק י"ד ז') "אם עונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך כי רבו משובתינו לך חטאנו, מקוה ישראל מושיעו בעת צרה",

כד, יש לו מנה רוצה מאתיים מכוון לכתוב עשה עשר ולא במשפט

כתיב (ירמיה פרק יז הפטרת בחוקותי) "עשה עשר ולא במשפט, בחצי ימיו יעזבנו", **פירש הרד"ק** בחצי ימיו יעזבנו ימות ולא ישלים ימיו,

כתיב (תהלים נ"ה כ"ד), "אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם", **פירש הרד"ק** מיתת גופם תהיה כרת שלא יגיעו לחצי ימיהם,

יש לעיין, כתוב אחד אומר שאנשי מרמה העושים שלא במשפט ימותו **בחצי ימיהם**,

וכתוב אחר אומר, שאנשי מרמה לא יגיעו לחצי ימיהם,

יש לבאר עפ"י דברי המהר"ם שי"ף בקושיית העולם

כתב המהר"ם שי"ף בדרושים נחמדים (סוף חולין הדרוש האחד לפני האחרון), **איתא במדרש קהלת רבה** (פרשה א-י"ג), אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו אלא **יש לו מנה רוצה מאתיים**,

מקשים העולם, יש לו מנה מבקש מאתיים, אי"כ **יש לו חצי**, ואפ"ל מנה השנית עודף בכפל ממנה הראשון, ר"ל דמנה השנית חשובה אצלו יותר נכפל ממנה הראשון, (משום שעדיין אינה בידו, ומתאוה לה יותר מהמנה שיש בידו), עכ"ד.

עפ"י דברי המהר"ם שי"ף דלעיל יש לפרש כי אנשי מרמה המתאווים להרבות ממונם, לא יחצו ימיהם, משום שמתאוה לחצי שאין לו יותר ממה שבידו, וזהו לא יחצו ימיהם.

ביאור הכתוב ראש ועושר אל תתן לי

כתיב (משלי פרק ל ח) ראש (עניות) ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חקי,

יש לבאר כוונת הפסוק **עושר אל תתן לי** הכוונה שלא להיות עושה עושר שלא במשפט, שאז ח"ו אהיה ראש כלומר עני, כמ"ש "עשה עשר ולא במשפט, בחצי ימיו

כז, ביאור השינוי גשמיכם בלשון רבים ולא גשם בלשון יחיד כבכל

מקום

כתיב (ויקרא כ"ו ד), "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו",

יש לשאול, דכאן אנו מוצאים את המילה "גשם" בלשון רבים "גשמיכם", ובכל מקום בתורה נביאים וכתובים, בהבטחות שהבטיח הקב"ה את הגשמים, אנחנו מוצאים גשם בלשון יחיד,

כתיב (יואל ב' כ"ג) "ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון",

כתיב (מלכים א' פרק י"ז) "כי כה אמר ידוד אלקי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר עד יום תת ידוד גשם על פני האדמה",

א"כ מצינו גשם רק בלשון יחיד,

ביאור הענין דכאן דייק הכתוב לומר בלשון רבים

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"א), **כתיב** (איוב לח כה) "מי פלג לשטף תעלה", דרשו חז"ל, הרבה טיפין בראתי בעבים, וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה, כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד **מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות**, ע"כ,

מבואר, כי אם יהיו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, אין הארץ נותנת יבולה, ועץ השדה אינו נותן פריו,

לפי"ז מבואר היטיב, כי כאן במקום הבטחתו של הקב"ה, אין כאן הבטחה סתם שיבוא הגשם, אלא, **שהארץ תתן יבולה ועץ השדה יתן פריו**, לפיכך אמרה תורה **גשמיכם** דייקא בלשון רבים, לרמוז למה שאמרו חז"ל, שכל טיפה וטיפה בראתי לה **דפוס בפני עצמה**, ולא יהיו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, וזהו **גשמיכם** לשון רבים שלכל טיפה וטיפה דפוס בפני עצמה.

שני כתובים יש, שבהם כתוב **מקוה ישראל**, האחד (ירמיהו פרק י"ד ז') "**מקוה ישראל מושיעו** בעת צרה", והאחר (ירמיהו פרק י"ז י"ג) "**מקוה ישראל ה' כל עזביך יבשו**",

איתא במשנה (מסכת יומא פרק ח משנה ט), אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם **ואומר** (ירמיהו י"ז) **מקוה ישראל ה'** מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, ע"כ,

יש לבאר ההבדל בכתובים עפ"י דברי התיו"ט

כתב התוספות יום טוב (מסכת יומא פרק ח משנה ט), לפי שהדרך הישרה הוא שיבור לו האדם בעצמו להתקדש ולהטהר. ואז כשבא לטהר מסייעין לו וע"ז אמר "**לפני מי אתם מיטהרים**". ומפני שלפעמים לפי שיצר לב האדם רע עליו לא יוכל להתגבר עליו לכופו ליטהר בתשובה. והוא רחום יכפר עון, יעוררהו ובימין צדקו יתמכהו לבלתי ידח ממנו נדח. וז"ש "**מי מטהר אתכם**",

ובמאי דסיים פתח שנאמר וזרקתי עליכם וזהו בלי התעוררות האדם. אלא הוא ברחמיו מטהרם.

והדר מייתי קרא דמקוה, אמאי דפתח שהש"י מטהר את הבא ליטהר.

דהכא כתיב (ירמיהו י"ד ז') "אם עונינו ענו בנו וגוי מקוה ישראל מושיעו בעת צרה" הרי שאחרי שהתודו על חטאם אמרו מקוה וזה דומה לטהרת מי מקוה שמטהרים **הבא ונכנס וטובל בתוכם**.

בכך יש לבאר הגירסאות השונות במשנה

גירסאות שונות יש בדפוסים המשניות בחלק מובא הפסוק **מקוה ישראל ה'**, **כנאמר**, (ירמיהו פרק י"ז י"ג), ובחלק מהמשניות מובא הפסוק (ירמיהו פרק י"ד ז') **מקוה ישראל מושיעו**,

מבואר, כי לדברי התיו"ט, הפסוק המובא במשנה הוא **מקוה ישראל מושיעו**, ועפ"י הגירסאות האחרים הפסוק המובא הוא **מקוה ישראל ה'**,

וכמובן, שהנהוג בתפוצות ישראל לומר **מקוה ישראל ה'** הוא עפ"י גירסא זו,